

2. Солодкая А.К. Проблемы формирования вторичной языковой картины мира в процессе лингвистической подготовки студентов // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції: Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної. – Полтава, 2006.
3. Солодка А.К. Використання етнопсихології та психології міжкультурних відмінностей у вихованні вторинної мовної особистості // Рідна школа. – 2006. – №7 (918).
4. Гурвич П. Основы обучения усной речи на языковых факультетах: курс лекций. – Владимир, 1995.
5. Лapidус Б.А. Вопросы методики преподавания второго иностранного языка. – М., 1992.

УДК 378.14

Л.Г. Сугейко

ФОРМУВАННЯ КАЛІГРАФІЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ – ПЕРЕДУМОВА ЯКОСТІ ПИСЬМА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті висвітлено питання формування каліграфічних навичок майбутніх учителів початкових класів, а також подано рекомендації щодо проблеми вдосконалення змісту і методів викладання каліграфії.

The article is devoted to the problem of forming of calligraphic skills of future teachers of primary school and the recommendations of improving the context and methods of teaching calligraphy are given.

Розбудова української національної школи має здійснюватися з урахуванням принципів державної освітньої політики, зокрема гуманізації й демократизації, а також найширшого впровадження в освітній процес державної мови.

Особливого значення в сучасних умовах набуває система початкового навчання, а саме навчання грамотного й розбірливого письма.

Загальновідомо, що оволодіння першокласниками мовою починається з навчання грамоти, мета якого – навчити дітей читати і писати, розвивати усне та писемне мовлення школярів одночасно з розвитком їхнього мислення. Для того, щоб методично правильно реалізувати з учнями першого класу програмні завдання щодо навчання дітей правильно писати букви та їх поєднання, вчителю початкових класів слід враховувати закономірності формування чіткого і швидкого письма та можливостей дітей оволодівати цими навичками.

Тому до підготовки вчителя початкових класів ставляться нові вимоги, відповідно до яких випускники вищого педагогічного закладу повинні оволодіти сучасними теоретичними знаннями, здобути ґрунтовні практичні навички, набути творчих якостей та високої професійної майстерності.

Важливе місце в системі фахової підготовки вчителів початкових класів посідає практичний курс каліграфії, основне завдання якого – озброїти студентів педагогічного факультету знаннями та вміннями, необхідними для формування графічних навичок молодших школярів.

Аналіз методичної літератури та практики початкової школи показує неоднорідність як у принципах організації цього процесу, так і в змісті та методиці навчання. Така невизначеність значною мірою зумовлена недостатньою теоретичною та практичною підготовкою вчителя до формування та удосконалення графічних навичок письма на початковому етапі навчання.

Курс каліграфії на факультеті початкового навчання викладається за рекомендованою Міністерством освіти України програмою (Каліграфія. Програма з каліграфії та методичні рекомендації до неї для студентів педагогічних інститутів спеціальності “Початкове навчання” /Укл. В.А.Трунова. – К.: ІСДО, 1996. – 40с.), яка передбачає “навчати майбутнього

вчителя початкових класів правильного, чіткого, швидкого і красивого письма, виправити хиби його почерку, виробити техніку письма крейдою на класній дошці, озброїти знаннями методики навчання каліграфії” [1].

Визначена мета не втратила своєї актуальності й сьогодні.

Досвід роботи за вказаною програмою переконує в доцільності предмета у вузівському навчанні, курс каліграфії, як один із основних у фаховій підготовці, викликає глибокий інтерес у студентів, значно підвищує рівень їх підготовки до майбутньої роботи.

Разом із тим у змісті програми виявлено істотні недоліки, що й викликало потребу її перегляду та удосконалення.

Так за час, що пройшов із початку укладання програми, здійснено низку наукових досліджень, спрямованих на розробку методики формування графічних навичок письма в молодших школярів, результати яких варті впровадження як у шкільну практику, так і в систему підготовки вчителів початкових класів.

Провідними, на наш погляд, у побудові сучасної методики навчання письма мають бути висновки українських учених-методистів М.С.Вашуленка, О.Ю.Прищепи, Н.Ф.Скрипченко та ін. про те, що формування графічної навички письма є невід’ємною складовою частиною процесу навчання грамоти, який здійснюється за звуковим аналітико-синтетичними методом. Вчені доводять: письмо не зводиться лише до моторного акту руки. В основу формування усвідомлених графічних навичок має бути покладений складовий принцип української графіки, що сприятиме не просто каліграфічному, а й грамотному письму; навичка письма є синтетичною, вона складається з цілого ряду окремих умінь, кожне з яких на етапі початкового оволодіння графікою вимагає спеціальних виправлень. До них належать уміння: виконувати звуковий аналіз слова, правильно встановлювати послідовність у ньому звуків; переводити сприйняті звукові образи у графічні; писати вивчені літери з дотриманням правильної конфігурації і сполучати їх між собою, враховуючи графічні особливості кожної сусідньої пари.

Викладені вище теоретичні положення значною мірою реалізовані в прописах (Федієнко В.В. Прописи: Навчальний посібник у 2 частинах – Х.: В.Д. “Школа”, 2005 – 64 с.) та інших авторів, які широко використовуються класоводами в школах України, однак застосування їх у практиці навчання каліграфії у вузі програмою не передбачено.

Графічні вправлення майбутніх учителів у зошитах із друкованою основою, на наш погляд, є значно ефективнішим, ніж письмо в зошитах із відповідною розліновкою. Така робота дає можливість студентам не тільки навчитися писати всі букви українського алфавіту, а й глибше засвоїти розділ “Навчання грамоти”, сутність провідного у вітчизняній методиці звукового аналітико-синтетичного методу, одним із принципів якого є синхронність у навчанні читання й письма, усвідомлювати структуру уроку письма нової букви, добирати дидактичний матеріал до кожного уроку тощо.

Ознайомитись же з порядком письма букв за генетичним принципом студенти матимуть можливість під час вивчення методики проведення каліграфічних вправ у 2 та наступних класах.

Не менш істотним прорахунком у побудові програми є відведення переважної більшості навчального часу на засвоєння студентами шрифту букв та методики проведення уроку письма в першому класі. Однак, як відомо, процес становлення графічної навички письма триває й упродовж наступних етапів початкового навчання: на уроках каліграфії в другому класі та під час так званих каліграфічних хвилинок, запроваджених на кожному уроці рідної мови в третьому та четвертому класах. Шкільна практика показує, що 8-10 хвилин, відведених для вправлень із каліграфії, часто використовуються вчителями формально і не дають бажаних наслідків, оскільки при побудові і проведенні каліграфічних хвилинок не беруться до уваги індивідуальні особливості почерку, які склалися в дітей на цей час, фізіологічні можливості учнів, не враховується зв’язок між графічним та мовним матеріалом, що вивчається на уроці. В українській педагогічній літературі методика проведення цього структурного елемента уроку майже не розроблена. В цьому плані варті

уваги дослідження російських методистів Л.В.Желтовської та К.М.Соколової, які зробили спробу класифікувати каліграфічні вправи та сформулювати принципи побудови завдань, спрямованих на удосконалення почерку учнів 3-4 класів (вправи на дотримання однакової висоти букв, нахилу та паралельності, відпрацювання правильного письма форм окремих букв, складних випадків їх з'єднань тощо).

На заняттях із каліграфії майбутній учитель повинен не тільки засвоїти правила письма всіх літер алфавіту, а й оволодіти методами та прийомами побудови і проведення вправ, спрямованих на удосконалення набутих учнями навичок, попередження можливих графічних помилок, виправлення індивідуальних недоліків почерку дітей.

Зміст робочої програми з каліграфії, на нашу думку, слід доповнити наступними питаннями: підготовчі вправи та їх роль у навчанні письма; завдання уроків каліграфії в 2 класі; принципи побудови зошитів із друкованою основою; структура уроку каліграфії в другому класі; особливості письма в зошитах в одну лінійку; принципи побудови і класифікація каліграфічних вправ, спрямованих на формування почерку учнів 3-4 класів (вправи на дотримання однакової висоти букв, нахилу та паралельності, відпрацювання правильного письма форм окремих букв); каліграфічні хвилинки, можливості інтегрування у їх проведенні каліграфічного та мовного матеріалу, методика побудови.

Перспективу підготовки майбутніх учителів щодо викладання каліграфії вбачаємо в проведенні інтегрованих занять із методикою викладання української мови в початкових класах, а також в озброєнні студентів діагностичними та корекційними методиками виявлення рівня засвоєння учнями програмних завдань із навчання каліграфії, в уведенні спецкурсу, присвяченого методиці навчання каліграфії дітей, які пишуть лівою рукою.

Отже, оволодіння методикою викладання каліграфії та самою каліграфією, вміння каліграфічно писати в зошиті та на класній дошці, упевнено знати звукову сторону мови, способи позначення звуків на письмі, вміти коментувати написання букв та їх поєднань, користуватися всіма видами та прийомами письма, знаходити графічні помилки у своєму письмі та в письмі своїх однокурсників є одним із найголовніших завдань каліграфії, що покликане формувати майбутнього вчителя початкових класів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Каліграфія. Програма з каліграфії та методичні рекомендації до неї для студентів педагогічних інститутів спеціальності "Початкове навчання" /Укл. В.А.Трунова. – К.: ІСДО, 1996. – 40 с.
2. Кирей І.Ф., Трунова В.А. Методика викладання каліграфії в початковій школі. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
3. Кирей І.Ф. Методика сприяння успішності з каліграфічного письма //Поч.шк. – 1989. – №11.
4. Прищепа К.С. Навчання каліграфічного письма //Поч.шк. –1985. – №5.
5. Сарапуова Є.Г. Нетрадиційний підхід до розв'язання проблеми красивого і грамотного письма //Поч.шк. – 1994. – №11.
6. Скрипченко Н.Ф., Вашуленко М.С. Буквар: Підручник для 1 класу. – К.: Освіта, 1001 – 143 с.
7. Трунова В.А. Вчимося правильно писати: Навчально-наочний посібник. – СМІЛ: Київ-Ізмаїл, 2002. – 120 с.
8. Хорошковська О.Н. У світі чарівних букв: Буквар для шкіл з українською мовою навчання. – К.: Освіта, 1997 – 143 с.

УДК 378

Н.Г. Тіхонова

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО СПІЛЬНОЇ РОБОТИ З БАТЬКАМИ УЧНІВ ІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті порушено питання підготовки студентів до спільної роботи вчителя з батьками учнів початкових класів із екологічного виховання.